

SAVAITĖS IVYKIAI

Rašo VYTAUTAS

NORS valdžia gavo teisę indžunkšena prieš streiką, angliakasiai sakosi negrįš dirbti, iki savininkai nepasirašys kontrakto. Krašte jau jaučiama anglių trūkumas.

MOKSLININKAS Einstein ragina pasaulį sudaryti "virš tautų ir virš valstybių" bešališką įstaigą, tvarkyti ekonominę energiją.

MASKVOJE vaikšto gandai, kad netrukus nutiks naujų dalykų atominės energijos kontroliavimo klausimu.

RYTŲ Vokietijoje bus suregistruota politinė veikla visų 17-kos milijonų gyventojų, nuo jaunatvės iki dabartinių dienų. Tokios žinios naudingos slaptajai policijai.

AMERIKOS valdžia leido japonams steigti prekybinius atstovus New Yorke, San Francisco ir kitur. Maskva kliudo parašyti pilną taikos sutartį, todėl šie atstovai atstos Japonijai konsulus bei diplomatus.

AMERIKOS Atominė Energijos komisija pareiškė, kad negalima pastatyti tokių namų, kur gyventojai galėtų apsisaugoti nuo atominės bombų. Geriausia, sako, yra įsikasti giliai po žeme, arba kalnų urvuose.

VAKARŲ Vokietijos valdžia planuoja paskirti 810 milijonų dolerių darbams, kurie padėtų dviems milijonams atsirusių bedarbių. Sako, pinigų tam reikalui turinti.

JUGOSLAVIJA prašo Amerikos skubiai paskolinti 36 milijonus dolerių.

VOKIETIJOJ gimęs mokslininkas Fuchs prisipažino Anglijos Teismui, davęs Sovietams informaciją apie atominę bombą.

ŠVEDIJOJ areštuota turto lių šeimos narys, kuris už \$800 pardavė Maskvai įvadų planą apginti elektros gamyklas nuo lėktuvų.

AUSTRIJOJ areštuota du Amerikos kareiviai—policininkai, kurie už \$250 pavogė ir Sovietams atidavė jų norimą vokiečių.

VATIKANE paskelbta rezignacija arkivyskupo Charbonneau Montreale. Sako, dėl nesveikatos, bet sužuriama, kad tikroji priežastis yra, kad arkivyskupas rėmė streikuojančius darbininkus.

TOLIMOJE Alaskoje, netoli Sibiro, vyksta svarbus Amerikos - Kanados kariški manevrai.

DIRBANČIŲ darbininkų dabar Amerikoje 57 milijonai, bedarbių 4 ir pusė milijono. Taip skelbia lenzo Biuras.

Nr. 7-tas

WORCESTER, MASS., VASARIO (FEB.) 18-tą D., 1950 M.

Telefonas Dial 5-1094

Vol. XXIX

INDUSTRIALISTAI VYKSTA APLANKYTI EUROPA BIZNIO REIKALAIS

Bostonas, vasario 16-tą.— 60 industrialistų įskaitant 11 iš Worcesterio, o kiti visi iš Massachusetts bandys aplankyti Europos centrus, kad surasti rinkas tenai ir patirti, ką gali Mass. Valstija gauti iš tenais—anojų pusėj vandenyno?

Iš Worcesterio jau nekurios kompanijos rezervavo vietas dėl kelionės: Harry G. Stoddard, Wyman - Gordon kompanijos prezidentas iš Worcesterio, kiti iš Bostono, Gardnerio, Atholio ir kitur. Jie visi vyks Europon laivu Queen Elizabeth iš New Yorko kovo 29-tą.

RUSIJA SPAUDŽIA SUOMIJĄ

Narsi ir darbšti suomių tauta yra didelis rakštis Stalinui.

Laikas nuo laiko Rusija visokiais budais spaudžia demokratine Suomijos vyriausybę, norėdama galutinai ją paglemšti į savo bolševikinį glėbį.

Paskutinėmis žiniomis Rusijos — Suomijos santykiai yra labai įtempti

Šiuo metu Suomijoje vyksta prezidento rinkimai. Tikimasi, kad busias vėl išrinktas dabartinis prezidentas Paasilkivi, labiausiai tautos mėgstamas. Tas labai nepatinka Stalinui. Skandinavų kraštuose—Švedijoje ir Norvegijoje—vyrauja nuomonė,

kad Rusija Suomijoje nutarus pradėti "šaltą karą". Pirmasis žingsnis į tai, busias atšaukti Suomijos - Rusijos draugiškumo sutartį.

Jei tai įvyktų tai pasikartotų 1940 m. įvykiai Lietuvoje. Tada Stalinas, ieškodamas priekabių, nutraukė Lietuvos - Rusijos draugiškumo sutartį, o netrukus davė įsakymą raudonajai armijai peržengti Lietuvos sieną.

Sąryšy su įtempta padėtimi Suomijoje, vasario 13 d. vakarinėje Švedijos dalyje slaptam posėdžiui susirinko Švedijos, Danijos ir Norvegijos ministrai pirmininkai, aptarti padėti.

Kiniečiai Raudonieji Pasirašė 30 Metų Sutartį Su Sovietų Unija

Hongkong, vasario 16.— Komunistiška Kinija pranešė anksti šį rytą, kad ji pasirašė draugiškumo, bendros pagalbos sutartį su Sovietų Unija. Naujos Kinijos Žinių Agentūra pareiškė, kad pakto tikslas buvo, "bendrai užstoti kelią pasikartojimui Japonijos imperializmo ir užpuolimo aktų per kitas šalis, susitarusias su

Japonija dėl atnaujinimo agresijos".

Prie šios sutarties buvo pasirašyta dar dvi dalys pirmą, suteikiant komunistiškai Kinijai Čungčun gelžkelio ir Dairen ir Port Arthur prieklauską visišką kontrolę kaip tik bus pasirašyta Japonijos taikos sutartis; ir antra, \$300,000,000 Rusijos paskola Kinijai.

IŠKILMINGAI ATŠVĘSTA LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ

East. St. Louis, Ill., Vasario 12 d.—E. St. Louis gyvenantieji lietuviai minėjo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 32 metų sukaktį. Ryte lietuviai Nėkalo Prasišėdimo parapijos bažnyčioje sveičias kun. Kaz. Popel atlaikė iškilmingas pamaldas šv. Mišios buvo aukojamos už Lietuvą ir už laisvės kovotojus. Jų metu giedojo mišrus parapijos choras, susidedas iš senųjų lietuvų ir naujai atvykusiųjų tremtinių. Ypačiai gražų patriotinį pamokslą pasakė kun. dr. T. Narbutas, prieš kelias dienas atvykęs iš Čilės, Pietų Amerikoje, kuris numato kurtis J. A. Valstybėse

Vakare lietuvų parapijos salėje įvyko iškilmingas šventės aktas su menine programa. Salėje buvo papuošta JAV ir Lietuvos vėliavomis bei mūsų Vyčių. Minėjimą atidarė Amerikos Lietuvių Tarybos vietos skyriaus pirm. kun. dr. Antanas Deksnys. Po R. Gintauto paskaitos sekė meninė dalis.

Pirmiausia suvaidintas St. Lauciaus 1 v. laisvės kovų vaizdelis "Paslaptingoje zonoje", kurį režisavo Z. Grybinas, o dekoracijas veikalėliui piešė dail. St.

Grigaravičius. Vaidino iš tremties atvykusieji lietuviai: I. Gintautienė, M. Vaitkienė, Br. Tiškus, J. Juodakis, A. Manvydas, Z. Grybinas ir A. Vaitkus. Lietuvių tautinius šokius: Blezdin-gelę, Suktinį, Lenciugelį šoko iš tremties atvykusios mergaitės moksleivės: Pleinaitytė, Juodakytė, Čerškutė Mogenytė, Stančiūtė, Marytė ir Meilutė Tapulionytė. Šokius paruošė I. Adomavičiūtė. Lietuvos Valstybinio Teatro Kaune baletu šokėja. Po to sekė chorų dainos, o dainų pertraukau metu moksleivės padeklamavo porą eilėraščių. Programoje dalyvavo net trys chorai: mišrus Collinsville lietuvų tremtinių choras, vadovaujamas A. Pauliukaičio, E. St. Louis lietuvų parapijos bažnytinis choras, vadovaujamas Mrs. S. Stankus ir jungtinis Collinsville ir E. St. Louis vyrų tremtinių choras, vadovaujamas A. Pauliukaičio (E. St. Louis vyrų chorą rengė Z. Grybinas). Meninės programos pertraukų metu buvo renkamos aukos Lietuvos laisvinimo reikalams, skirtos ALT, kurių surinkta \$178.25. Lietuvos laisvinimo reikalams susirinkusieji lietuviai aukojo dos-

niai ir jiems priklauso gili padėka. Vietinis lietuvis W. Kantauskas solo išpildė Maironio "Lietuva brangi".

Visas minėjimas praėjo pakilusioje nuotaikoje. Senieji lietuviai savo dvasią atgaivino lietuviškuoju menu, nes didesni lietuviški meniniai parengimai čia retas svečias. Reikia tikėtis, kad įsikursieji lietuviai tremtiniai, talkininkaujami ir vietinių senųjų lietuvių meninių pajėgų, dažniau praskaidrins vietos lietuvių kolonijos gyvenimą meniniais pasirodymais. (tk)

RUSŲ ŽAIDIMAI PAVOJINGI

Rusų karininkai, sakoma, turi madą žaisti savotišką "ruletę". Paima revolverį, išmeta visas kulkas, paliekant tik vieną, pasuka cilindriuką, prideda ginklą prie kaktos—ir paspaudžia gaiduką. Kai kada gaidukas kerta tušią vietą, bet kai kada paliktą kulka. Tas nutiko 25 metų jaunam Prin-tono universiteto profesoriui Bunkley, Amerikos admirolo sūnui. Jis išilinksmo su draugais savo gimtadienį minėdamas ir užsispyrė parodyti "rusų ruletę". Jis dabar vis dar gyvas.

Stebuklas Čekoslovakijoje

Sakoma, Čekoslovakijos kaime Cihost (ramybė) įvykęs stebuklas. Bažnyčios bokšte stovįs kryžius, pasakojama, per mišias tris kartus linktelėjęs. Po trečio karto jis pasiliko stovėti, šiek tiek nukrypęs į vakarus.

Gyventojai susijaudino. Pradėjo ateidinėti burliai maldininkų iš kitų kaimų. Pradėjo atvažiuoti jų net traukiniais. Komunistų policija tuojau įsikišo. Vieškeluose pastatė savo agentus, kurie maldininkų nebeleido į kaimą. Uždrausta parduoti bilietai į stotį. Be to, areštuota vietos klebonas ir zakrastijonas. Bažnyčia leido varbėti tik sekmadieniais mišioms. Kitoms dienoms ji stovi uždara.

Be to be abejo, dabar pasuko į vakarus kryptelėjusį stebuklingą kryžių į rytus.

PERDĖTA BAIMĖ

Amerikos Legijono sušauktoje komisijoje kovoti prieš komunizmą, senatorius Mundtas išsireiškė, kad Rusija turinti tiek daug atominių bombų, kad su jomis per "90 sekundžių", gali sunaikinti Ameriką.

Mundtas išvedžioja, kad Sovietų Rusija jau turi pasigaminus tiek atominių bombų, kad jomis užtektų sugriauti 25 - 30 Amerikos miestų.

Tai yra perdėta baimė, nes

MAYORO RAŠTINĖ WORCESTERIO MIESTE

ANDREW B. HOLMSTROM, Mayoras
Vasario 10, 1950 m.

Atsišaukimas

Kadangi vasario 16-tą, 1950 metais, bus atžymėta 32-ji Lietuvos Nepriklausomos Respublikos gyvavimo sukaktis, suorganizuota, 1918 metais per Lietuvos Valstybės Tarybą ir—

KADANGI laisvė ir laisvas žmonių apsisprendimas yra branginamas kaip geros valios žmonių principas per visą pasaulį, ir Kadangi Worcesterio Miestas yra pa-

veldėjęs savo gero palikimo dalį nuo puikių savybių amerikonių, kurie palaiminti su lietuvių kilmės pirmtakais.

DABAR TODEL, aš, Andrew B. Holmstrom, Worcesterio Miesto Mayoras, paskelbiu Kėtvirtadienį, vasario 16, 1950 metais, kaip LIETUVOS RES PUBLIKOS DIENĄ ir prašau visų ją paminėti.

KRAŠTE LIKO ANGLIŲ DEL 10 DIENŲ

Pittsburgh, vas. 16.—Abel-nai krašte teliko anglių maž daug del 10 dienų ir kasdien vis daugiau darbininkų sustoja dirbti. Dirbtuvės ir gelžkeliai jau paleido apie 55,000 darbininkų ir trijų valstijų gubernatorių suteikta galia pagriebti kiek ilko anglių del ligoninių mokyklų, kalėjimų ir kitų viešų įstaigų.

Washingtono, krašto sostinės, komisijonieriai pradėjo dalinti anglių pristatymą, namų savininkam ir ke liuose miestuose pradėjo pasireikšti anglių stoka. Valstybės ekonomistas John R. Clark pareiškė, jei streikas tęsis dar du ar tris mėnesius, svarbiausios pramonės per visą kraštą sustos.

KAS GIRDĖTI PAS MUS WORCESTERY

Minėjo 40 Metų Vedybinę Sukaktį

Ilgamečiai Worcesterio gyventojai lietuviai Elena ir Jonas Jonaitis praeitą sekmadienį, vasario 12 dieną, savo artimųjų kaimynų bei bičiulių ratelyje savo namuose, 1 Vernon Terrace, atšventė vedybinio gyvenimo 40 metų sukaktį. Prieš 40 metų šie kuklūs lietuviai bendram gyvenimui susituokė Lietuvoje. Po vedybų J. Jonaitis atvyko į šią šalį laimės ieškoti pirmą vienas, o po kiek laiko atskirai ir savo žmoną. Sutartinu darbu šie abu sukaktuvininkai ne tik sau užtikrino gyvenimą, bet gražiai išaugino ir vaikučius. Dalyvavę šioje šeimos

šventėje turėjo progos įsitikinti, jog sukaktuvininkų pasididžiavimas yra jų sunus Petras Jonaitis, kuris šiuo metu yra Pensylvanijos universiteto Philadelphiaje ekonomijos profesoriumi. Nors prof. P. Jonaitis dėl atstumo ir turimų tiesioginių darų negalėjo asmeniškai toje savo tėvų šventėje dalyvauti, bet užtat iš anksto jis ausiuntė pasveikinimą su dovanomis, telegrama užsakė rožių ir susiruošė telefonu, norėdamas geriausias sekmes palinkėti gyvu žodžiu. Tai pažymys gero auklėjimo, ko nuopelnus tenka priskirti rupestingai ir darbščiai motinai Elenai Jonaitienei.

Čia minimų sukaktuvininkų sunus prof. Petras Jonaitis šiuo metu baigia rašyti disertaciją daktaro laipsniui įgyti. Šioje disertacijoje nagrinėjama užsilikę lietuvių papročiai Amerikoje, palyginant juos su esamais papročiais Lietuvoje. Disertacija busianti išleista atskira knyga angli kalboje ir sudarysianti apie 200 psl. Tai bus vertingas lietuvių kultūros ir tautinių papročių populiarizavimo inšasas kitų tautų tarpe. Linkėtina doktorantui šį kilmų ir reikšmingą lietuvių tautai darbą kuo greičiau užbaigti.

Prof. Petras Jonaitis yra jau sukūręs šeimą ir augina du vaikučius sunaus šeimos atvaizdų tėvų namuose paskirta garbina vieta. KORESP.

L. Uk. Klubo Susirinkimas

Pereitą pirmadienį, vasario 13-tą įvyko L. Ukėsų Klubo susirinkimas; susirinko apilinė svečainė ir daug naujų narių prisirašė, o daugiausiai tai dipukai. Reikšcia, kad klubas narių skaitliumi sparčiai auga.

Klubo pirm. V. Skrinška prisiminė susirinkimui, kad kas nors su finansais negerai yra—reikšcia nesibalansuoja. Del subalansavimo sumos nutarta pasikviesti ("accountant") rėkūndų vedėją, kad tuomi užbaigti klube ginčus. REP.

LIETUVIAI AMERIKOJE

V. M. KLAUSUTIS

AR BUS LIETUVA LAISVA?

Tokį Klausimą Pakėlė Tadas Bugnaitis Klube Proga Minėjimo Vasario 16-tos Dienos.

VASARIO 16-ta diena visiems lietuviams, kur jie begyventų, brangi tautinė šventė, kuri primena istorinį įvykių anų laiką—1918 m. Lietuvos Tarybos narių paskelbimo Lietuvos nepriklausomybės akto Vilniuje dar vokiečių armijai bebunančiai Lietuvoje. Nuo tos dienos viso pasaulio lietuviai kasmetą švenčia vasario 16-tą dieną kai savo tautos laisvės ir Lietuvos nepriklausomybės šventę.

Ir mūsų kuklios, bet lietuviškos kolonijos, lietuviai iškilmingai šventė vasario 16-tą su menišku gražiai įscenizuotu programu ir prelegentų kalbomis; žodžių, visi taurieji lietuviai patriotai dalyvavo iškilmėse, buvo atėję keli Stalino agentai—lietuviai komunistai pasižvalgyti ir surinktas žinias pranešti savo viešpačiui, komunistinės Rusijos valdovui, despotiškam diktatoriui, Stalinui, praeityje buvusiam Kaukazo banditų vadui, dabar komunistinės Rusijos maršalui.

Tautos, mažos ar didelės, turi savo išdavikus, turime ir mes tokių tautos išmatų maskoliams bernaujančių šnipų, kurie žvalgosi mūsų susirinkimuose ir atlieka vadinamąjį politinį espionažą tikslu patarnauti Stalinikos Rusijos imperializmui. Tai bimbiniai ir mizariniai bei pruseikiniai komunistiškieji barbarai! Daugumoje jie nežino kas komunizmas, kas komunizmo tėvas buvo, dar mažiau turi supratimo apie staliniskąjį barbariškąjį komunizmą, bet akiai tiki komunizmu. Tokių durnių yra daug visame pasaulyje, žmonijos istorija ryškiai rodo, kad tokių kvailių praėjusiais amžiais buvo, dabar yra. Bet laikas išdildys šitus elementus ir fiktyviškus komunistus.

Programas Baigtas, Visi Eina Į "Katakumbų" Klubą

Nuėjau ir aš su pažįstamais, susėdome prie stalo, prie mūsų stalo atsisėdo ir senelis Tadas Bugnaitis. Visi kalbasi apie įspūdžius, tik tai senelis Bugnaitis sėdi tylus, neramus, svajoja ką nors užsimastęs. Geriame alutį ir ariekelę šnekučiuo-

dami, diskutuodami lietuviškus reikalus.

Gerbiamieji—sakė senelis Tadas Bugnaitis—ar bus laisva ir nepriklausoma Lietuva?—Ar galima tikėti prelegento žodžiams?—paklausė rupestingai Tadas Bugnaitis.

Kai kurie nusistebėjo senelio tokiu paklausimu, kiti įsižiūrėjo jo asmenybėje silpną jo lietuvišką tikėjimą ir valią.

Išdidžiai, filozofiškai nusiteikęs Baltraitis pareiškė seneliui sakydamas: Tai tamsta abejoji, netiki į Lietuvos prisikėlimą iš trečiojo pasaulinio karo griuvėsių? Neabejok, Lietuva prisikels bus laisva ir nepriklausoma.

Dievas duok, kad taip būtų—tarė senelis Tadas Bugnaitis.

Miceika padėjęs savo alaus stiklą ant stalo sakė: Vyrai, prašau nesistebėti dėl dėdės Bugnaitio abejonės. Žinote, laikraščiai rašo baisius dalykus, kad lietuvių tauta naikinama ištrėmimais lietuvių iš tėvynės, sakoma, kad jau virš trečdalis Lietuvos žmonių yra išvežti į Sibirą. Ir aš kai kada suabejoju, sudrebu pagalvojęs apie savo senosios tėvynės likimą.

Taip, taip broliai, dėlto aš nerimstu—sakė Tadas Bugnaitis. Bet šiandieną prelegentai sakė, kad Lietuva bus laisva ir nepriklausoma. Ar gi galima patikėti jų žodžiais?

Reikia tikėti—sakė Jonas Didžiulis—bet netikėkim laikraščių pranešimams, nes nevisuomet jie pasako teisybę. Prie to, trėmimas lietuvių masiškas dalinai pačių lietuvių kaltė—sakė J. Didžiulis. Ar gi reikėjo lietuviams talkininkauti atėjusiems vokiečiams prieš maskolius?

KILO GINČAI, AŠTRIOS DISKUSIJOS!

Baltraitis pamiršo savo filozofišką nuotaiką, kaip juristas ir taktikos žmogus dabar jis suvirpėjo ir puolė Didžiulį už jo tokį pareiškimą sakydamas: Tamsta nepergyvenai maskolių komunistų lietuviams skriaudų, kankinimų, paniekinimo, lengva tau sakyti, primesti mūsų žmonėms kaltę už sukilimą artėjant vokiečiams! Tamstos pareiškimas įžeidžia kiekvieną kovuną už Lietuvos laisvę. Ar suprantai?

Didžiulis nežinojo ką saky-

BANGUOJA BANGOS

Banguoja bangos begalinės, Tarp jūros miglų, ukanų—Siubuoja, šniokščia, vėjas kaukia, Grumėd kalnai vandenu. . .

Užia, pitoja, šiaušias, staugia* Net laivo stiebas lužt' beveik, Jos čia laimuzės tai nelaukia—Ir ne tuo laimės taip lėkt reik.

Žydri provė po joms sustoja, Sužvilga saulės spindulys,—Drąsūdės jos, nuolat kovoja Tarsi lovoj but atilsys.

Pasauls taip kaip laikas skrieja, Pabriežiant žymių žingsnelius. . . Kultūros žmonės,—grudus sėja—Ir tiesa progreso kelius. . .

Ir taubrolau, kol širdis plaka, Kol dūba, veikia išmintis—Daryl pasauliui ką nors labo Svarbi pelnyti atmintis. . .

A. J. JOKUBAITIS

ti, norėjo argumentuoti, bet jo sąžinė ir širdis sakė: valdykis! Bet Didžiulis norėdamas išlaikyti savo pareiškimą logišką, aišką sakydamas: Mielas Baltraiti, aš nekaltinu visų lietuvių, aš žinau, kad tai buvo jaunimo aistros aktas, jie ežėsi pagal jų širdžių, o ne proto jiems pasakymą, ir tai jie ir kiti nekalti lietuviai, visa Lietuva kenčia sigrįžusių maskolių ir komunistų kerštingumą. Aš manau, kad šiame mano pareiškime yra logikos.

Visi kiti dabar kalbėjosi, ginčas ėjo trimis frontais: prieš stalo, prieš tiktai Cekinīs stebėdamas visų pareiškimus ir rodomą aistrumą, laukė progos pasisakyti savo nuomonę. Tuom kartu atėjo mokytojas K. J. ir buvęs Lietuvos karys A. B., abu dypukai atrodė tarsi proletarai išviršaus, bet viduje stiprūs milžinai.

Baltraitis dabar kalbėjo aiškindamas Didžiulį situaciją, kurioje lietuviai rusų ir vokiečių okupacijose gyveno karo metais, lygino vienų ir kitų—komunistų ir nacių barbariškumus ir imperializmo tikslus dėstydamas. Bet Didžiulis visvieną laikėsi savo pozicijos, teigė, kad, lietuviai kapituliavę vieniems ir kitiems turėjo būti neutralūs, tuomet nebūtų tiek daug nukentėję nuo maskolių.

Šiame momente mokytojas K. J. pareiškė sakydamas: Vyrai, jūs ginčinate už tuščią maišą, nepažįstate nei komunistų nei nacių, jums Lietuvos žmonių orientacija nebuvo ir dabar nebėra aiški. Nesiginčykite, atminkite, kad naciai ir komunistai toki pat barbarai ir lietuvių neprieteliai, aišku, patriotiškąjį lietuvių, daug iškentėję paniekos skriaudų ir žinodami ką Lietuvai žada komunistai, artėjant vokiečiams puolė maskolius ir komunistus keršindami jiems už padarytas Lietuvai skriaudas. Tai buvo žmonių, jaunimo širdžių proto veiksmai. Bet gi sugrįžę maskoliai nelaikė kaltais tikrai "sukilėlių", negaudė tikrai jų ištrėmimui, bet kaltino visą Lietuvą, tremia-

lenkų puolami, bet jie sakė: "Šiandieną mes apleidžiame sostinę Vilnių, anksčiau ar vėliau mes sugrįšime į Vilnių!" Taip ir buvo, jie sugrįžo, Lietuva atgavo savo rytų žemę ir sostinę Vilnių.

Vyrai, patarlė sako: istorija pasikartoja! Taip, tikrai buna pasaulyje. Taip buvo su Lietuvos išlaisvinimu. O kai dr. J. Basanavičius, dr. V. Kudirka, rašytojas Maironis ir kiti sakė lietuviams, kad bus laisva ir nepriklausoma Lietuva prieš 50 metų, tai retas kuris lietuvis tikėjo jų posakiams ir paraginimų klausė siekti spaudai laisvės ir Lietuvai nepriklausomybės.

Tadas Bugnaitis atydziai klausėsi, jo veide pasireiškė jauki, ekstaziška nuotaika. Jis linksmai prabilo: "O kai būtų gera kol esu gyvas pamatyti laisvą ir nepriklausomą Lietuvą?"

Turėk viltį, dėde, Tada! jei pagyvėsi kelėta metų, aš neabejoju, kad matysi laisvą Lietuvą! — pareiškė Cekinis.

Mokytojas K. J. pastebėjo, kad artėja diena lietuvių tautos laisvės, kad vakarų demokratijos išvaduos Lietuvą. Bet Jonas Didžiulis galvą kraipydamas sakė: "Vyrai, kai voveraitė skrajoja medžiuose, nekaskite puodo jos virumui! Nebukite toki optimistai!"

Baltraitis vėl sušuko: Tamsta labai naivus žmogus, čia ne optimizmo dalykas, dabarties kasdieninių įvykių padėties supratimas. Aš neabejoju, kad trečiasis pasaulinis karas neišvengiamas, kad tiktai trečiasis karas išlaisvins visas mažąsias tautas iš maskolių vergijos.

Taip, taip, labai teisingai sakai—pareiškė visi kiti, tiktai Cekinis vėl tylėjo, žvelgė į mokytoją K. J. ir karį A. B., pastarieji žvilgsniu jam atsakė, ginčai Baltraitio, Didžiulio ir Kriviškio prasidėjo, Kriviškis palaikė Didžiulio nuomonę, nes jis artimas Bimbos ir Mizaros bei Pruseikos idėjinis "draugas", itikintas, kad maskoliai neblogi žmonės, nenužmoginti taip kaip Baltraitis teigia, prie to, kad jie turi anglosaksų atomines bombas ir nebus silpni lengvai nugalimi amerikiečių ir jų jų talkininku.

Kad likvidavus ginčus, kad išvengus aistrų ir nesusi-pratimų, Cekinis padaršintas mokytojo K. J. ir kario A. B. įsikūso į ginčus sakydamas: Vyrai, nesiginčykite, neišspręsite busimojo karo potencialų ir militarinės strategijos bei vienų ir kitų išgalių. Vėl visi klausėsi, o Cekinis aiškino teigdamas, kad maskoliai laimės visus pirmuosius mušius, bet gi pralaimės paskutinius ir bus nuginkluoti anksčiau ar vėliau.

Nemanykite, kad rusų psichologinė nuotaika bus tiek karinga kai jie kariaus prieš Ameriką ir kitas vakarų demokratijas — sakė jis. Šis faktas neginčijamas. Aišku, kad vokiečiai masko-

lius kaip kopūstus kirto ir vijo į gilumą Rusijos ligi Amerika įstojo į karą Rusijos pusėje, po to rusų psichologinė nuotaika—ryžtumas pasireiškė, rusai žinojo, kad su Amerika jie karą laimės, tada jie kariavo drąsiai ir laimėjo. Todėl aš sakiau jums, kad reikia turėti savimi pasitikėjimą, viltį ir ryžtumą. Nepamirškite, kad mes busime Amerikos ir vakarų demokratijų kovunų eilėse ir laimėsime.

Baltraitis drožė su ranka į stalą net alaus stiklai pašoko, vos tiktai neišliejo alaus ant stalo ir pareiškė: Ar dabar aišku tamstai, ponas Didžiuli? Aš senai norėjau tau pasakyti šitą teisybę, bet gerai, kad Cekinis pasakė. Tuom kartu klubo vedėjas atėjęs sako: vyručiai, prašau gerti ar argumentuoti, man reikia klubą uždaryti. Visi skirstėsi nebaigę savo diskusijų po paminėjimo vasario 16-tos, ėjo senelis Tadas Bugnaitis pilnas gero upo ir kalbėdamas su Baltraitiu, besiramindamas Lietuvos ateicia. Taip baigėsi įspūdžiai mano šiame mūsų tautiečių pobuvyje "katakumbų" klube.

BROOKLYN, N. Y.

Edison Consolidated Co. Pagarbė Inžinierių Joną Baltų

Šiame mete vasario 2 d. Consolidated Edison Co. iškilmingai pagerbė inž. Joną Baltų, sąžiningai tarnavusį šiai Bendrovei 25 metus. Šia proga bendrovės vadovybė suruošė vaišes, kurių metu jo draugai inžinieriai įteikė jam aukso plunksną ir pašelį.

Edison Bendrovė didžiai įvertindama inž. J. Baltaus sąžiningą darbą įteikė jam aukso medalį ir gražiai atspausdintą diplomą, pasirašyta šios bendrovės Prezidento p. H. K. Searing. Vaišių metu inž. J. Baltų sveikino jo draugai ir pažįstami telegramomis ir telefonu iš įvairių vietų. Gražų prisiminimo lapą su \$25.00 dovana įteikė Quaker County Club of the Consolidated Edison Co.

Vaišių vadovas vienas šios bendrovės aukštųjų pareigūnų, susirinkusių apie 150 inžinierių ir kitiems pareigūnams, apibūdindamas inž. J. Baltaus veiklą bendrovėje, iškelė jo lietuviškumą ir nenuilstamą veikimą Amerikos lietuvių tarpe. Jo žodžiais tarant, inž. K. Baltus yra nusipelnęs dar daugiau pagarbos, veikdamas šalpos ir kultūrinio darbo baruose.

Šia proga verta pabrėžti, kad inž. J. Baltus į Ameriką atvyko prieš 38 metus, kaip ir daugumas to meto lietuvių be aukšto mokslo, bet sunkiai dirbdamas ir mokydamsis pasiekė profesijos ir gražios padėties savo darbe ir visuomeniniame gyvenime.

J. SVYRUNAS

LIETUVIAI
SKAITYKIT IR PLATINKIT
AMERIKOS LIETUVI

DIDYSIS LALIO ŽODYNAS ANGLIŠKAI-LIETUVIŠKAS — LIETUVIŠKAI-ANGLIŠKAS

Kaina \$13.00 su prisiuntimu

TIK ANGLIŠKAI - LIETUVIŠKAS ŽODYNAS

A HERLITAS,—400 pusl. Audekliniais Viršeliais,

Kaina \$3.00—su prisiuntimu \$3.25

Užsakymus Siųskite Pinigais ar Money Order šiuo adresu:

AMERIKOS LIETUVIS

14 VERNON STREET — WORCESTER, MASS.

AMERIKOS LIETUVIS
 The American Lithuanian Weekly published every Saturday by
 Gabriel A. Kyba, 14 Vernon St., Worcester, Mass.

Yearly Subscription: in U.S.	\$3.00	In Foreign Countries	\$4.00
Two Years Subscription	\$5.00	Two Years Subscription	\$6.00
One Half Year	\$2.00	One Half Year	\$2.50

Single Copies — 6 cents
 Advertising rates on application

Amerikos Lietuvis savaitinis laikraštis, išleista šeštadieniais, leidžiamas
 Gabriel A. Kybos, 14 Vernon St., Worcester, Mass.

Metinė Prenumerata: S. V.	\$3.00	Užsieniuose — Kanadoje	\$4.00
Dviem Metam	\$5.00	Dviem Metam	\$6.00
Pusel Metų	\$2.00	Pusel Metų	\$2.50

Prenumeratos pradžia skaitosi nuo užsirašymo dienos. Prenumerata
 turi but apmokėta iš anksto.

Entered as Second Class Matter—September 29, 1914, at the Post
 Office at Worcester, Mass., under the Act of March 3, 1879

KLAUSIMAS SU KABLIUKAIS

Pasaulis pilnas rupesčių. Visus dabar, regis, viršina H-bomba, kuriai pinai tinka pragarinės vardas. Dvylika žinomiausių Amerikos moksloto vyrų fizikos žinovų, pareiškė: "viena H-bomba gali sunaikinti New Yorką, arba bile kurį pasaulio didmiestį." "O New Yorke septyni milijonai gyventojų! Žymus atominis mokslininkas, Dr. Vannavar Bush sako, prieš tokias bombas apsigynimo nėra.

Pragarinei bombai gaminti, be abejo, reikia didelių technikos pajėgų. Pirmiausia reikia pagrintinės medžiagos—tam tikros rūšies hidrogeno (vandenilio), vadinamo tritiju. Po to, reikia išbandyti ar bomba sprogs. Nėra abejojimo, Amerika, su savo daugiau dviejų bilijonų dolerių vertės atominės energijos gamyklomis ir puikiausia išplėtotą pramonę, pragarinių bombų gali daugiau ir greičiau pasigaminti negu Sovietija. Bet tas nereikia, kad Sovietija jų visai negali gamintis. O užtektų vienos New Yorkui sunaikinti.

Tokiu budu, naujosios bombos visu rimtumu stato dviejų galingiausių pasaulio valstybių, Amerikos ir Sovietijos santykių klausimą. Iš cenzuruojamos, nagaika valdomos Sovietijos jos piliečių nuomonių negirdime. Diktatūros spauda sako: "Mes Amerikos nebijome"! Aišku, kodėl nebijo. Maskva gerai žino, Amerika pirmoji karo niekados nepradės. Sovietija tiek saugi, nelyginant Amerika nei revolverio neturėtų.

Bet Amerikoje abejojimų apie sovietus daug. Todėl pasigirdo įdomių balsų. Sako, reikia vėl "geruoju" susikalbėti su nesukalbama Maskva Pavyzdžiui, senatorius McMahon būdingai nori nupirkti Maskvos prielankumą pasiūlydamas 50 bilijonų naujam Maršalo planui, kuris apimtų visą pasaulį su Sovietija. Kitas senatorius siūlo šaukti naują tarptautinę konferenciją nusiginukuoti.

Prie politikierių prisidėjo mokslininkai. Jų draugija siūlo skirti nepartinę visuomeninę komisiją, kuri paieškotų naujų kelių atominės energijos gamybą bei vartojimą sutvarkyti.

Bet pinigai ir komisijos vargiai klausimą išspręs. Geresnį siūlymą pateikė valstybės sekretorius Acheson. Maskvinę klausimų sprendimo pažiūrą gerai pavaizduoja ši pasakėlė. Kada tai kas tai pasiūlė pašaukti į tarptautinę konferenciją šv. Tėvo atstovą. "O kiek jis ka-

reivių turi" Stalinas tuojau paklausė. Maskva gerbia tik tą, kuris didesnę nagaiką turi. Tą Acheson ir pabrėžė. Sako, su Maskva tik tada bus ką tikro galima sutarti, kada galybė bus lygus su lygiu. Prezidentas Trumanas nurodė, kad Sovietija turėtų dabar jaustis diplomatiniai lygi Amerikai, nes juk turi atominę bombą.

Bet Maskvos diktatoriai gyvena nelyginant sveiki žmones su stipriai įsikabėta liga. Jie tvirtina, žmonija einanti neišvengiamu "proletarų" su "buržuazija" kovos keliu. Proletarai neišvengiamai laimės. Buržuazija neišvengiamai sugriusianti, nes ją paplūsi neišvengiamos ekonominės krizės. Nuo jų apsaugoti, buržuazija geresnio nežinanti, tik karus.

Tokiomis teorijomis mintanti Maskva, aišku, negali nuosirdžiai norėti glaudesnių kooperavimo santykių su pasauliu, kuris, pagal jos pažiūras, griūna ir griūs. Todėl viskas visur sabotuojama. Sutartys laužomos, diplomatai įžeidinėjami, jokių susitarimų nedaroma, o geležinė uždanga net laiškus draudžia.

Tokią buklę pasaulyje neprašalins nei pinigai nei nepartinės komisijos. Gali būti, pakitėjimas prasidės su Stalino mirtimi, bet ir čia abejoti tenka, nes Romonovų carai Rusiją nagaikiškai valdė 300 metų. Todėl Politbiuras gali kapstyti 50 metų po Stalino mirties.

Amerikai tik vienas suprantamas kelias. Jei tikrai susitarti negalima, tai lieka stiprinti save ir visus savo draugus. Kada pasaulyje išaugs nepergalima demokratinė galybė, kuriai komunistiniai bacilai bausis, nebūs, tada Maskva pajus, tikėjimas į neišvengiamas istorijos kryptis yra sapnas bei pavojinga liga. Sovietų komunistinio imperializmo bėgį sustabdys tik nepajudinama demokratijos uola.

Didieji rusų rašytojai savo kurniuose yra svarstę rusų tautos likimą. Gogolis, pavyzdžiui, ją vaizdavo, kaip trimis arkliais įkinkytą troiką, lekiančią nežinia kur. Kitos tautos, sako, su pagalba pasitraukiančios į šalį, tikslu triukšmingai riedančią troiką praleisti.

Savo apysakoje "Broliai Karamazovai" šitą Gogolio palyginimą Dostojevskis kitaip paima. Sako, jei troiką traukia tokie gogoliniai tipai kaip Sobakevičius, Nozdriovas ir Čičikovas (visi geri niekšai) tai rusų tauta niekad jokio protingo tikslo nepasieks. Bus dar blogiau.

prokuroro, kuris teisė tėvų užmušimu kaltinamą Karamazovą, lupas Dostojevskis jau 1880 metais, dėjo šiuos išpėjančius žodžius: "Prakeiktoji troika, gali būti pražutin lekia. Jau seniai Rusijoje žmonės tiesia rankas maldaudami ją sulaukyti nuo smurtingojo, į nieką neatsižvelgiančio lėkimo. Jei kitos tautos kelia ir duoda tai, gali būti, ne iš pagarbos, tik pasibaisėjimo. Pasibaisėjimo, gal pasibaurėjimo. Džiaugkimės, kad kelia duoda, nes gali ateiti diena, kurioje jos kaip muras stos ir sulaukys strimagalvį vaiduklį, sulaukys mūsų visus įstatymus laužantį isismaginimą, nes norės juk apsaugoti save, savo kultūrą, savo civilizaciją. Tokių balsų Europoje jau girdime. Jau jie kyla. Negundykime jų. Nedidinkime jų neapykantos!"

Kitoje apysakos vietoje Dostojevskis atpa s a k o j a

dviejų Karamazovo bylos klausovų pažiūras į prokuroro kalbą. Vienas sako: "Jis gerai sakė, kad kitos tautos ilgam nepakės troikos smurtingo polekio". "Kodėl gerai?"

"Nagi, anglų parlamente pereitą savaitę vienas atstovas atsistojo ir, nihilistus mintyje turėdamas, paklausė ministerijos, ar ne laikas įsikšti ir tokius puslaukičius žmones apcivilizuoti!" Dostojevskis rašė 70 metų atgal. O šiandien, Amerikos užkampyje, Manchester Union, dienraštis, New Hampshire valstybėje, rašo: "Geriau H-bombą pavartoti pasaulyje tvarką sukurti negu leisti moderninės gdynės nihilistams pirmiems bomba pasinaudoti".

"Jau balsai kyla", sakė Dostojevskis. Visus įstatymus laužančią troiką reikia muru sulaukyti.

Vyt. Širvydas

DOMAS AIDOKAS

Mūsų Dienų Ivykiai

VĖL ATOMAI!

Mūsų krašto "gaspadoriai" pasigyrė pasauliui kad jie turi naujus atomiškus išradimus—hidrogeno bombas greta uranium bombų, bet vos tik tai nūaidėjo jų pasigyrimas per pasaulį. Anglijoj areštuotas vokiečių, dr. Klaus Fuchs, įtariamasis išdavime amerikoniškųjų sekretų U ir H atominių bombų Rusijai. Ši žinia papurtė Amerikos žmones tarsi ledo šmotelis idėtas į jų antį prie pačios nugaros.

Ivykusieji "aprabavojimai" Amerikos militarinių sekretų ryškiai rodė davičius amerikonių ir rusų glaudžių ir draugingų santykių karo metais ir po karo, rusų šnipų veiklą Amerikoje po amerikiečių komunistų komanda. Tai dar viena poveluksna idėta į Stalino kepurę, medaliai jo aktyviamis—komisarams ir šnipams Amerikoje veikiantiems. Kyla klausimas: kada amerikoniai ir jų vadai išmoks pažinti rusus ir komunistus bei jų imperialistinius tikslus?

KITAS F.D.R.

Neužilgo, sekantį rudenį, matysme iškilusį naują trijų raižių politiką—Franklin D. Roosevelt, Jr., sunų mirusio Prez. F. D. Roosevelt. Dabar jaunas Rooseveltas sėdi kongrese, atstovauja New Yorko keleto spalvų "demokratų" ir "liberalus", jis svajoja apie pasiekimą sosto New York

valstijos—Gubernatūros, o vėliau sosto Washington, kuriame jo tėvas sėdėjo virš dešimtmečio. New York miesto politikai sako, kad jaunas Rooseveltas bus 1952 metais prezidentūros potencialas.

Mes nepavydime naujam F.D.R. politikieriui sėkmės tikslo pasiekti, bet mūsų nuomonė sutinka su kitų New York valstybėje kritiku, kad Rooseveltų šeimos politinė žvaigždė Amerikoje nusileido ir vargiai vėl užtekės Amerikos žemyne. Bet mes nepavydime jaunajam Rooseveltui parašyti naują lapą Amerikos ir Rooseveltų šeimos istorijoj, tiek "atsižymėti" kiek jo tėvelis "atsižymėjo" Teherane ir Jaltoje.

VOKIEČIŲ KATASTROFA

Vokietis, 87 metų amžiaus akademikas, prof. Friedrich Meinecke, parašė knygą: "Vokiečių Katastrofa", į anglų kalbą išvertė jo knygą prof. George Fay, Harvardo Emeritus; knygoje vaizduojama vokiečių politika ir militarizmas virš šimtmečio, istorinė medžiaga—sako prof. Fay, deja, ku pina vokiškųjų motyvų.

Mes stebimės šių dviejų akademikų sanprotavimu—vaizdavimu vokiečių katastrofos, kuri panardė visą Europą kraujo klane—taipgi, jų tikslų šioje knygoje sukelti pasaulio žmonių simpatiją vokiečiams. Deja,

prof. Meinecke pamiršta, kad vokiečiai patys įvykdė katastrofą, sugriovė daugybę kraštų ir brangių Europos pastatų, tačiau apie šiuos nelaimingus europiečius jis mažai tepisimena, naudodamas Prusijos archyvus kaip istorinius faktus ir politinius įvykius nori sudaryti išpuđį surasti pagrindą, kad ne vieni vokiečiai kalti už du pasaulinius karus ir įvykusias katastrofas. Tai ne vienu vokiečių politinė tragedija, bet visos Europos tautų tragedija.

Mūsų nuomone, netenka eiti į prieš šimtmetinius įvykius ir Prusijos viso šimtmečio archyvus, ieškoti kaltininkų už du pasaulinius karus. Mūsų supratimu, pakanka pažvelgti į pastarųjų 50 metų praeitį ir įvykius Europos tarptautinėje politikoje įdant suradus kaltininkus už du pasaulinius karus ir visas tragedijas.

Mes sutinkame, kad Tautų Sąjungos politinis ir moralinis bankrutas ir pastatymas Europos kraštų į naujo karo pavojų tai vakarų demokratijų vadų nedovantinos klaidos—Prancuzijos ir Anglijos, bet gi antrąjį pasaulinį karą pradėjo ne Prancuzija ir Anglija, bet Vokietija ir Rusija pagal 1939 metų Maskvoje pasirašyta sutartį dalintis kaimyniškų kraštų žemėms. Vokiečiai ir rusai puolė savo kaimynus 1940 metais, šie faktai aiškūs, neginčiami. Bet prof. Meinecke ieško kitų faktų, daro kitokias išvadas ieškodamas kaltininkų už politines tragedijas ir vokiečių katastrofą.

ISTORIKAI IR FAKTAI

Mes randame daug neteisybės istorijoj, priešingų nuomonių istorikų apie tą patį istorinį įvykį. Kodėl? Todėl, kad nevisi istorikai rašo istoriją bešališkai, teisingai, arba, naudojasi istoriniais faktais imtais iš įvairių šaltinių, tikrai teisingais be motyvų.

Aišku, kad anglų garsus vyras, Winston Churchill, rašo savo atsiminimus—medžiagą istorijai. Jo atsiminimai ir patiekiami dokumentai dabarties laikotarpio žmonių žinančių įvykius ir tikrovę tankiai buna užginčiami, nuneigiami, kritiškai vertinami, nes juose ryškūs anglofilo motyvai. Tokių kritikų randame Amerikoje, Prancuzijoje, Belgijoje ir kituose kraštuose, bet kas naudosis Churchillio atsiminimų patiektais faktais ateityje istorija rašančiai, suprantama, sužinia ar nesužinia klastuos istoriją.

Mūsų Rooseveltas nesusėpė parašyti savo atsiminimų, tatau jis prieš mirimą paliko visus savo raštus, dokumentus savo Hyde Park rezidencijoje užrakintus ir įsakymą, kad niekas į juos nepažiūrėtų ir jų nenaudotų ligi praeis pusamžis. Kodėl, aišku kad šie raštai, dokumentai po pusamžio gali būti be dabarties kritikų imami už faktus, nes šios generacijos žmonės bus išmirę.

nebus kam tokiems faktams pasipriesinti ir jų kratiukuoti. Štai kame giudi istorinių "faktų" motyvai ir neteisybė turinčios žimos istorijai.

GEGUTĖ MARGA SVIETAS DAR MARGESNIS!

"Darbininkas" kritiškai vertina "Keleivio" pasisakymus apie katalikus ir sventuosius, niekinimą, to kas katankams šventa. Deja, mes atsimeiname "Darbininko" taktininkavimą "Keleiviui", "Naujienuoms", komunistų "Laisvei" ir "Vimisi" puolime ant Lietuvos Prez. A. Smetonos, šmeizime jo, t a l k ininkavime viršmnetiems laikraščių vedėjams niekinti Smetoną, kuri dauguma pasaulio hetuvių laikė tobulu žmogum. Netolimoje praeityje "Darbininkas" ir kiti katalikų laikraščiai taikė į tą patį tašką su "Keleiviui" ir komunistų organais. Štai kame matome jų margumą.

Mokslininkas Šnipas

Dr. Klaus Fuchs papasakojo įdomią istoriją teismui Angljėj. Jis gimė Vokietijoje, 38 metai atgal. Tėvas buvo pastorius, bet sunus anksti susižavėjo marksizmu. Jis iširašė komunistų partijon 1932 metais, ir kitą metų pabėgo nuo Hitlerio policijos Anglijon, kuri jį priėmė ir 1942 metais davė pilietines popieras. Fuchs išėjo gamtos mokslus universitete, ir pasizymėjo fizikos srityje.

Jis buvo gabus, ir angliai jį paskyrė atominės energijos tyrinėjimams. Jis tą valandą nusprendė teikti apie tai žinių Sovietijai, nes tikėjo į žmoniškumą jos politikos. 1943 metais anglai Dr. Fuchs atsiuntė į Columbia universitetą New Yorke. Čia jis susipažino kaip padaryti atominei bombai U-235 medžiagą. Kitą metų jį Amerika leido dirbti atominėje laboratorijoje Los Alamos, N. M. Čia jis patyrė paslapčių apie H-bombą. Jis matė susprogdinimą pirmosios atominės bombos, liepos m. 1945 m. Sekančiais metais jis grįžo Anglijon dirbti atominėje laboratorijoje.

Per visą tą laiką Dr. Fuchs davinėjo Sovietijai patirtas paslaptis, ne tiek dėl pinigų, kiek dėl idėjos. Bet 1947 metais, jis, kaip daugelis apkvailintųjų, pradėjo abejoti Sovietų žmoniškumu, o 1949 metų pradžioje liovėsi jiems paslaptis duoti. Tų metų pabaigoje, jo darbai buvo susekti, ir jis prisipažino.

ĮVAIRIOS ŽINIOS

Demokratas senatorius McMahon, iš Connecticut, siulo amerikonomams duoti pasauliui 50 bilijonų dol. ant kojų atsistoti, jei Sovietija sutiktų pavesti atominius ginklus tarptautinei kontrolei.

IZRAELIO valdžia paskelbė planą kuris padarytų kraštą valstybe su pustrėčio milijono gyventojų žydų.

Laivyno ligininės liginis užrekorduoja laišką savo tėvams su pagelba R. Kryžiaus slaugės.

LEONAS ORENTAS

ROJUS

Komunistams okupavus Lietuvą, aš norėjau tapti komjaunuoliu
(Tešinys iš pereinamo A. L. Nr.)

Tik spėjus atsiguoti, vėl au-barškėjo raktai, sugirgždėjo ge-
ležinės durys ir įėjo sargas. Ši
vakarą buvau ne aš vienas. Dar
du mano draugus išvedė kartu
su manim tardymui. Aš šį kar-
tą jau nedrebėjau, bet už tai
mano draugai drebėjo; vienas
taip smarkiai, kad sargas tur-
ėjo atnešti vandens stiklinę. Ka-
jie iš žmonių padarė,—galvojau
sau vienas,—pažeminti visi, žė-
miau už gyvulius, įbauginti,
taip, kad net dreba.... Ar ilgai
šitaip bus? Ne, ilgai taip nega-
li tęstis, pagalvojau, nes teisybė
pasaulyje nežuvo ir nežus; tik
pats Dievas yra amžinas, o kiti
visi dalykai neamžini!

Į NKVD mus nuvežė kartu,
bet ten atskyrė. Šį kartą nuve-
dė mane tiesiog pas tardytoją.
Šiandakt buvo vėl tas pat, kaip
ir praeitas naktis: mušimai
spardymai.... Neatsimenu, kelis
kartus netekau sąmonės, nepri-
simenu, pagaliau, nei apie ką
klausinėjo smulkiau. Tik pirmi
du tardymai liko galvoje, o vė-
lesnius primiršau, nes jie buvo
toki patys.

Į kalėjimą grįžom visi kartu.
Mano abu draugai dar ėjo į ma-
šiną, bet aš negalėjau įlipti,—
turėjo kelte įkelti.

Kalėjime vėl ta pačia tvarka
visus priėmė ir nuvedė į kame-
rą, o dienos metu jau trys gul-
jom po stalą.

Nepaliko ramybės manęs se-
kančią ir kitą naktį. Bet aš jau
pradėjau priprasti prie mušimų.
Niekada nebučiau tikėjęs, kad
žmogus gali priprasti būti mu-
šamas, bet dabar ant savo ka-
lio patyriau, kad smugių prade-
du nejaušti, nes jau kartais
neskauda. Didelis nuovargis
taip pat pranyko, jaučiau tik,
kad kasdieną einu po truputį
silpnyn ir silpnyn.... Žinojau,
kad vieną dieną mirsiu, nesirig-
damas jokia liga ir ta diena bu-
vo jau netoli.... Kasdien vis dar
atgaivindavo mane gulėjimas po
stalu, nes galėdavau pailsėti. Jei
butų tekę stovėti visą dieną, se-
niai jau manes būtų nebuvę šia-
me pasaulyje. Tik kas kart sun-
kiauu buvo mane prikelti iš po
stalo,—reikėdavo po kelis kar-
tus įspirti, kad pajusčiau.

Ir štai, vieną dieną įvyko tai,
ko labiausiai bijojau. Ryte, grį-
žęs po tardymų, jau radau drau-
gus po pusrūčių, nes mane la-
bai ilgai tardė. Griute griuvau
po stalą, nes buvau labai nu-
vargęs. Nežinau, kaip ilgai iš-
miegojau, tik pajutau per mie-
gus, kad spiria man į šoną. Aiš-
kiai supratau, kad tai ženklas
man keltis, bet negalėjau pajū-
dėti, net rankos piršto negalėjau
pajudinti. Spyrė dar sykį stip-
riau, bet aš nejudėjau. Nusigan-
dau,—gal kartais aš jau miręs,
kad negaliu pajudėti.... Jutau,
kaip kiti trys mano draugai, gu-
lėję po stalą, greitai išlindo lau-
kan, o aš nesijudinau. Staiga ga-
vau tokį spyrį, kad visą šoną
suskaudėjo, net kvapą užėmė.
Sokau, kaip elektros sukrestas.
Bet... pasirodė žvaigždės aky-
se ir aš vėl kritau atgal. Mat
staiga stodamas, atsimušiau gal-
va į stalą ir taip smarkiai, kad
pamačiau žvaigždes, o paskui
visai apalpau. Pabudau visas
šlapias—apipiltas šaltu vande-
niu ir begulįs lovoje. Draugai
papasakojo, kad kalėjimo sar-
gas įėjęs rado mane gulint, ban-
dė prikelti, bet neprikeldamas,
liepė užpilti šalto vandens ir,
užsirašęs mano vardą bei pavar-
dę, išėjo.

—Dabar gali būti blogai!—
su užuojauta tarė vienas drau-
gu.
—Et, blogiau už mirtį vis ne-
bus, o aš jos jau laukiu!.. at-
sakiau.
—Nebuk kvailas! Iš laisvės
vis daugiau žinių ateina, jog
bus karas su Vokietija, o tai
reiškia mūsų išsivadavimą!

Visi Žino, Kad Šiame Krašte Gyvenantiems

yra būtina gerai mokėti anglų kalbą. Gerai kalbą išmokstama
tik iš gerų knygų. Suinteresuotiems pranešama, kad AMERIKOS
LIETUVIS yra gavęs mažą kiekį.

Anglų Kalbos Gramatika Lietuviams

Autorius J. KUKANAUZA, 200 pusl.
Ši knyga paprastuose minkštuose apdaruose ir kaštuoja tik
po 2 dol. (\$2.00) perkant vietoje, persiunčiant paštu — \$2.25.
Gavus pinigus tuojau knyga išsiunčiama.

AMERIKOS LIETUVIS

14 Vernon Street

Worcester, Mass.

—Jau aš jo nesulaukiu!—su
įsitikinimu atsakiau.

—Tik turėk viltį!

—Deja, visos viltys mane ap-
leido!

—Buk vyras, o ne bobai! Ne-
nusileisk okupantui, pasirodys
esąs tikras lietuvis!

—Vyras, mes nekalti, kad to-
kiais pasidarėm! — atsakiau.—
Mus tokiais padarė okupantas ir
čia nėra jokia negarbė. Lietuviu
esu tokiu pat, kaip ir pirma bu-
vau, bet kas virš mano jėgų,
negaliu padaryti!

Tokias kalbas bekalbant, staig-
a įėjo raštinės tarnautojas ir
sargas. Kadangi raštinės tar-
nautojai buvo daug vyresni laip-
sniu už kalėjimo sargus ir skai-
tėsi mūsų tiesioginiais viršini-
kais, tai mes turėjom visi ra-
miai atsistoti ir raportuoti
jiems įėjus. Raportas buvo taip
pat, kaip ir visada, tik kameros
vyresnysis turėjo pridėti.

—Rastas gulintis po stalą ka-
linys Leonas Orientas, kuris yra
nusilpęs ir dabar nesikelia iš lo-
vos!

Aš nutariau nesikelti, nes man
jau buvo visticiek.

Išklausęs raporto, raštininkas
priėjo prie manes ir šuktelėjo:
—Kelkis kalės vaike!

Aš nei nepažiūrėjau jo pusėn.
—Kelkis r.....!

Nei nepajudėjau. Jis griebė
mane už kojos ir smarkiai pa-
traukė. Kaip plunksna išlėkiau
iš lovos ant žemės, bet gulėjau
ir nesikėliau. Mačiau, kaip dre-
ba jo rankos iš piktumo. Užpy-
kau ir aš ir, iš pykčio drebančiu
balsu, sušukau:
—Nesikelsiu, nors ir užmušit,
nes jau nevalioju atsikelti! Jus,
komunistai, Stalino "saulės" pa-
kalikai tai padarėt!

Raštininkas iš pykčio net pa-
žaliavo ir šoko mane mušti. Pas-
kui, kai pamatė, kad mano drau-
gai gniaužo kumštis, atšoko nuo
manęs ir pradėjo skaityti kalė-
jimo viršininko sprendimą—
bausmę, už gulėjimą ne laiku:

Marijampolė 1941 m.

Marijampolės kalėjimo 33
kameros kalinys Leonas Oren-
tas buvo rastas begulint drau-
džiamu laiku. Už nesilaikymą
nustatytos tvarkos, aukščiauu
minėtas kalinys baudžiamas
viena para šlapiuoju karceriu.
Pasikartojus dar kartą pana-
šiam įvykiui, Leonas Orientas
bus išstremtas už Lietuvos ri-
bų, arba baudžiamas sunkių
darbų stovykla.

Bausmę pradėti rytoj 8 val.
ryto. Priedas: Pirmo augšto
kalinių prižiūrėtojo J.... S....
raportas, Numeris.....

Pasirašė: Kalėjimo viršininko
pavarduojuojas. Mano pastaba:
Sprendime buvo įrašyta data ir
laikas, kada mane rado gulintį,
bei sprendimo paskelbimo lai-
kas, bet aš dabar jau to neprisim-
enu, todėl ir neprašiau L. O.

Pabaigęs skaityti, raštininkas
pasiziūrėjo į mane, nusijuokė ir,
eidamas pro šalį, dar sykį įspyrė
į šoną. Aš, nesitverdamaus
pykčiu, jam sušukau:

—Ateis ir jums diena, kada
Belzebubas užsisėdės ant spran-
do nujos jus visus į pekla, kar-
tu su jusų "tėvu" ir "saulę"
Stalinu!

Raštininkas apsisuko per vie-
ną sekundą ir išmeigė į mane
savo akis. Atrodė, kad į jį per-
kunas trenkė, tokią išvaizdą tu-
rėjo. Paskui šoko prie manęs.
Laimė, kad mano draugai iš ri-
kiuotės išbėgo ir atsistoję tarp
mūsų, uždengdami mane. Raš-
tininkas keliems įspyrė kitiems
mušė su kumščia per veidą, bet
draugai stovėjo nejudėdami. Ka-
lėjimo sargo veidas šiuo metu
buvo įdomiausias. Jis nežinojo
ką daryti: dairėsi į duris, norė-
damas bėgti, žiūrėjo į raštinin-
ką, laukdamas, ką jis pasakys.
Mane, gi, išmušė šaltas prakai-
tas. Pamačiau, kad labai blogai
padariau, nes raštininkas galė-
jo labai žiauriai visą kamerą
nubausti, apkaltindamas užpuo-
limu ant jo. Buvau įsitikinęs,
kad jis taip ir padarys, nes, ne-
prasisverdamaus pro draugus
prie manes, išbėgo iš kameros
šaukdamas:
—Sukilimas!..Sukilimas!..
(Bus daugiau)

ATKURIAMA LIETUVIŲ KALBOS DRAUGIJOS VEIKLA

Pranešame visiems lietu-
viams, gyvenantiems įvai-
riuose kraštuose ir įvairiuose
žemynuose, kad atkuria-
me Lietuvių Kalbos Draugi-
jos valdybos veiklą.

Daugelis žino, kad Lietu-
vių Kalbos Draugija, trum-
pai LKD vadinama, buvo
įsteigta ir gražiai veikė Lie-
tuvoje. Ji buvo sutelkusi ge-
roką burį lietuvių kalbinin-
kų,leido savo laikraštį GIM-
TAJĄ KALBĄ ir rūpinosi
lietuvių kalbos pažanga ligi
pat nepriklausomybės žlu-
gimo.

Vėliau ta draugija buvo
atgaivinta tremtyje, Vaka-
rų Vokietijoje. Tuo sunkiu
laikotarpiu visi trys valdy-
bos nariai buvo pasinėrę
Lietuvių kalbos vadovo dar-
be. Dabar tas darbas yra at-
kritęs, ir daugumas kalbos
veikėjų yra jau atsikėlę į va-
karinį žemės pusrutulį.

Naujojo gyvenimo aplin-
kybės mums yra kietos, bet
jaučiame priedermę veikti
toliau. Pirmas mūsų žings-
nis yra LKD valdybos veik-
los atgaivinimas. Tai daro-
me todėl, kad dar nėra tin-
kamų sąlygų greitai kitaip
pertvarkyti kalbinę veiklą,
o reikalas verčia veikti to-
liau.

Pagrindinis mūsų veiklos
tikslas yra gaivinti, palaiky-
ti ir tobulinti lietuvių gim-
tąją kalbą visuose kraštuose,
kur tik yra lietuvių ir
kur yra legalių sąlygų to-
kiaui veiklai.

Tų tikslų siekdami, mes
dabar jungsimė ne tik lietu-
vių kalbos mokslo žmones,
bet visus lietuvius, kurie
brangina savo tėvų kalbą ir
kurie norės prisidėti prie
jos gyvybės išlaikymo.

Tuo būdu mes norime gim-
tosios kalbos veiklą išplėsti
jau lietuvių masėse. To ne-
buvo Liet. K. Draugijoje,
veikusioje normaliose etno-
grafinėse sąlygose. Lietuvių
gyvenamame ir lietuviškai
kalbančiame krašte reikėjo
tik kalbos vadovų štabo. Da-
bar, svetimoje aplinkumoje,
reikia ir štabo ir armijos,

NAUJAS INŽINAS DIRBA PO VANDENIU TAIPGI

Naujas \$3,500.00 Reo Gold Coronet gasolino inžinas gali netik
pavilkti sunkvežimį, bet ir nebijo nei vandens.

kurią turi sudaryti savosios
kalbos mylėtojai. Ir kuo jų
bus daugiau, tuo bus geriau.

Pirmasis mūsų uždavinys
bus suprojektuoti naują kal-
binės veiklos organizaciją,
parupinti tinkamus įstatus
ir ją įsteigti. Kol tas uždavi-
nyš bus pasiektas, mes da-
bar jau norime:

1. Kviesti į naują talką ne-
tik visus buvusius LKD na-
rius, bet visus kalbos ir ne-
kalbos mokslo lietuvius ir
gimtosios kalbos mylėtojus;
2. stengtis sudaryti kal-
bos patarimų centrą;
3. prašyti lietuvių bažny-
čias, mokyklas, organizaci-
jas ir šeimas ne tolti nuo sa-
vo kalbos, bet jos laikytis ir
prie jos artėti

4. paakinti visus lietuviš-
kus laikraščius sustiprinti
savo kalbinę veiklą, geri-
nant laikraščių kalbą ir ra-
šybą, parupinant rašinių
kalbos klausimais ar suda-
rant kalbos skyrelius;

5. ieškoti kelių kalbos lai-
kraščių leisti ir—

6. susižinoti su tais asme-
nimis ir tomis tautinėmis
organizacijomis, kurie ir ku-
rios galėtų padėti mums
veikti.

Mūsų veikla buvo ir bus
apolitinė, grįnai kalbiška.

Ėmėmės iniciatyvos viešai
prabilti, neturėdami nei vie-
no laisvesnio darbininko, nei
lėšų. Bet tikime, kad sąmo-
ningi lietuviai supras šį mu-
šų tautai gana svarbų rei-
kalą ir mūsų darbą parems.

Visais klausimais kreip-
tis: Pr. Skardžius, 6112
Belvidere ave., Cleveland 3
Ohio.

Dr.Pr. Skardžius, Pirm.
St. Barzdukas, Sekr.

PHILADELPHIA, PA.

Lietuvių Muzikalėje salė-
je, 21-mo vasario, Šv. Jur-
gio parapijos veikėjos ruo-
šia Užgavėnių Vakarą—
Bankietą.

Sausio 22-ą d. čia mirė
Juozapina Kačienienė, gvv.
2560 E. Ontario St., Phila

Mokslo Kampelis

Lietuvos Statutas

Lietuvos Statutu vadinama
senosios Lietuvos ista-
tymų rinkinys. Pirmoji Lie-
tuvos Statuto laida buvo iš-
leista 1529 metais. Joje bu-
vo surinkti visi veikiantieji
Lietuvoje rašytieji įstaty-
mai ir Lietuvos papročių
teisė.

Prieš Statuto išleidimą
Lietuvoje veikiantieji kuni-
gaikščių rašytieji įstatymai
buvo vadinami "privilegijo-
mis". Tai buvo kunigaikščių
duoti atskiroms provinci-
joms, luomams, arba ir vi-
sai valstybei taikomi įsaky-
mai, kuriuose budavo nusa-
komo s "privilegijuotųjų"
teisės ir prievolės link kuni-
gaikščio. Tokių privilegijų,
duotų bajorams, atskiroms
provincijoms, bažnyčiai ir
net atskiroms šeimynoms
buvo daug ir susivaikyti vi-
sose tose privilegijose buvo
sunku. Todėl, kitų valstybių
pavyzdžiu, jau penkiolikta-
me amžiuje Lietuvoje kilo
reikalas rinkti visus įstaty-
mus į vieną vietą ir paskelb-
ti juos, kad visi galėtų juos
žinoti ir jų laikytis. Pirmas
bandymas surinkti veikian-
čiuosius įstatymus Lietuvoje
buvo padarytas 1468 me-
tais. Tai buvo vadinamas "Ka-
zimiero Teisynas", bet tai
buvo greičiau kriminalinis
kodeksas, o ne visų įstatymų
rinkinys. Pilnas veikiančių
įstatymų rinkinys pasi-
rodė 1529 metais. Jis buvo
pavadintas Lietuvos Statu-
tu.

Statutas buvo parašytas
tada Lietuvos valstybėje
vartojama gudų kalba. An-
troji, pataisyta Statuto lai-
da išėjo 1566 metais, o tre-
čioji ir paskutinė laida išėjo
1588 metais. Pirmos dvi Lie-
tuvos Statuto laidos nebuvo
spausdintos, bet ranka rašy-
tos o paskutinė, 1588 metų
laida, buvo išspausdinta. Vi-
sos laidos buvo gudų kalbo-
je. Tik vėliau Statutas buvo
išverstas į lotynų ir lenkų
kalbas.

Lietuvos Statutas teisės
žinovų skaitomas vienu iš
geriausių savo laikų įstaty-
mų kodeksu. Jis buvo pas-
skirstytas į 13 dalių ir į 282
straipsnius. Kiekviena Statu-
to dalis kalba apie kokį
nors vieną dalyką: pavyz-
džiui, pirmoji dalis nusako
valdovo teises ir bausmes,

34, ir sausio 26-tą d. po iš-
kilmingų pamaldy, buvo pa-
laidota Šv. Petro kapuose.
Velionė iš artimųjų paliko
tris sunus—Praną, Jokubą
ir Benjamina ir dvi dukras
—Bertą Petrauskienę ir E-
leną Schuckertienę.

Taip pat čia paskutiniu
laiku mirė Pelagija Dauge-
lytė Brožaitis — Šereikienė,
uošvienė a.a. daktaro Kli-
mo ir senelė jauno daktaro
Jurgio Klimo. Paliko našliu
antrą vyrą Antaną Šereiką.

AMERIKOS LIETUVIS
14 Vernon St., Worcester, Mass.

kokios ištiks nusikaltėlius
prieš kunigaikštį; kita da-
lis kalba apie valstybės gy-
nimą, kas turi stoti į kariuo-
menę, su koku pasirengimu
ir t.t.; trečioji liečia bajorų
teises ir t.t.

Lietuvos Statutas yra ne-
išsemiamas šaltinis žinių
apie senąją Lietuvą, jos
papročius, gyvenimą ir įvai-
rių luomų santykius. Lietu-
vos Statutas paliko galioje
ir po Lietuvos valstybės pa-
naikinimo. Jis veikė iki 1840
metų, kada caro valdžia įve-
dė Lietuvoje Rusijos įstaty-
mus ir visokią teisinę Lietu-
vos autonomiją panaikino.
Lietuvos Statutas—Gal. 2

Lietuvos Statutas, kaip mi-
nėta, surašytas gudų kalbo-
je. Ta kalba buvo Lietuvos
valstybės kalba iki 1692
metų, kada buvo įvesta teis-
nuose ir visose kitose val-
stybės įstaigose lenkų kalba.
Ilgoką laiką prieš įvedimą,
lenkų kalbos, gudų kalbos
įtaka mažėjo, ji vis labiau
buvo išstumama lotynų ir
lenkų kalbų, kurios per baž-
nyčią ir bajoriją plito po vi-
są kraštą.

Lietuvių kalba senojoj
Lietuvoj irgi budavo kartais
vartojama, bet labai retai.
Šešioliktame amžiuje lietu-
vių kalboje kartais budavo
skelbiami teismo sprendi-
mai, o iš aštuonioliktojo am-
žiaus yra užsilikusių val-
džios įsakymų lietuvių kal-
boje apie valstiečių parei-
gas link savo ponų. "S"

LIETUVIAI SKAITYKIT IR PLATINKIT AMERIKOS LIETUVI

**MIRTIES
KOLONA**
Parašė
ANTANAS TOLIS
252 puslapiai
KAINA \$1.00
Su prisiuntimu \$1.25
Tą knygą galime gauti
AMERIKOS LIETUVIO
KNYGYNE
14 VERNON STREET
Worcester, Mass.

Anglų Kalbos Moky- tojas

Norintiems angliškai pagat
gramatiką išmokti patariama
įsigyti knygą ANGLŲ KAL-
BOS MOKYTOJAS. Joje yra
naudingi pasikalbėjimai: ke-
liaujant trauliniu, pas gydyto-
ją, pas siuvėją, krautuvejė ir
panašiai. Knyga turi 174 pus-
lapius, stiprių oršelių. Knygos
kaina tik 2.00.

AMERIKOS LIETUVIS
14 Vernon St., Worcester, Mass.

Kaip Tapti Amerikos Piliečiu?

Klausimai ir atsakymai ang-
lų ir lietuvių kalbomis. Dar ne-
turintiems Amerikos pilietybės
ypatingai naudinga knygelė.
Kaina—25c, su prisiuntimu 35c.
AMERIKOS LIETUVIS
14 Vernon St., Worcester, Mass.

ENGLISH SECTION

Šiandien Iteikta Valstybės Departamentui PROKLAMACIJA!

The Honorable Dean Acheson
Secretary of State
Washington, D. C.

Sir:

February 16th marks the 32 anniversary of the Declaration of Independence by the people of Lithuania, based on the principles of self-determination which had been proclaimed by the President of the United States. However, at the present time, that Baltic Nation, together with her two neighbors Latvia and Estonia, is under the rule of a foreign power and is being subjected to such cruel regime of suppression and persecution that her very existence as a nation is in jeopardy.

The American citizens of Lithuanian birth or extraction are following with the deepest concern these tragic developments and especially the apparent policy of Soviet Russia to destroy the Lithuanian nation by mass-deportations of her people to Siberia and to resettle the country with Russians and other races, from various regions of the Soviet Union.

We are sure that our Government is fully aware of this situation having access to sources of information unavailable to other agencies. The Lithuanian American Council has repeatedly brought to its attention facts obtained from those who escaped from countries behind the Iron Curtain. Our last communication pertaining to this matter was submitted to the Secretary of State on August 12, 1949. The situation since that time has become much worse.

The Lithuanian Americans are grateful to the Government of the United States for its refusal to give approval to the illegal acts of Russia against Lithuania, but they feel that something more should be done than just maintain an attitude of legal non-recognition of aggression. Though we are reluctant to propose any specific measures to stop the inhuman actions of the Russian government against its helpless neighbors, yet, knowing the sentiments of the Lithuanian Americans we would like to offer the following suggestions—

Since the Senate of the United States now has under its consideration the proposal to ratify the Genocide Convention, we declare our wholehearted support of the Convention and express our earnest hope that, after speedy and favorable action is taken by the Senate, our Government will use all of its power to bring up the case of Lithuania before an international forum.

In view of the repeated assertions by the totalitarian Power and its satellites, that the fate of the Baltic nations has been definitely settled by the purported annexation of those countries by the Soviet Union, we deem it necessary that the Government of the United States would openly denounce the unlawful acts of the Soviet Government against the sovereign rights of Lithuania, Latvia and Estonia perpetrated in violation of its solemn obligations and international treaties.

To counteract the opinion which has been created among some people in our country and abroad by the Soviets that the Western Democracies would not lift a finger in defense of the rights of the peoples which fell under the yoke of Russia, the Government of the United States should declare its determination not to agree to any general peace settlement in Europe without the assurance that sovereign rights and self-government will be restored to Lithuania, Latvia and Estonia.

Such a positive stand by the Government of the United

States would alleviate the anxiety and distress felt by the hundreds of thousands of Lithuanian American whose relatives and friends in their native land are victims of the Soviet terror. It would give new hope to those who survived the terrible ordeal of the Soviet regime and who are still continuing their life and death struggle for freedom, and it would strengthen immeasurably the cause of democracy in every country in the world.

Respectfully yours,
LITHUANIAN AMERICAN COUNCIL, INC.

Leonard Simutis, President
Dr. Pius Grigaitis, Sec.
Michael Vaidyla, Treas.

KAS TU ESI?

Kadais Vilniaus arkivyskupas Jarzbikowskis pakaltintas už perdidelį lenkiškumą savo pastoracijos darbe pareiškė, kad jis gimė pirma lenku, o tik paskiau tapo kunigu. Toks aiškus ir atviras jo atsakymas nei kiek neprasilenkia nei su Dievo prisakymais, nei su jo prigimtimi.

Tame jo pasakyme gludi pagrindinė ir nepakeičiama kiekvieno žmogaus prigimta ypatybė. Kuo esi gimęs, tuo liksi ir ligi mirties. Gyvenime gali save pasivadinoti: lenku, ispanu, brazilu, amerikonu ar dar kuo nors, bet vistiek tu liksi tuo kuo esi gimęs. Tas Vilniaus arkivyskupo pasakymas turėtų būti bojamas ypač dabar, kad lietuviai išblaškyti po visą platųjį pasaulį dažnai susiduria su klausimu:—Kas tu esi? Ypatingai jis turi būti bojamas čia Amerikoje kur priskaitoma apie milijonas lietuvių. Mat kaip tik čia atsiranda daug leng-

vapėdžių, kurie išsižadėję, užmiršę ar neišmokyti savos kalbos išsižada ir savo prigimties. Užmiršę savo gimtąją lietuvišką kalbą, mano, kad jau jie tapo ne lietuviais, bet tos tautos žmonėmis kurios kalbą yra pasisavinę. Svetimas kalbas mokėti yra labai reikalinga ir naudinga, bet savos kalbos išsižadėti ir net gėdintis yra negarbinga ir negražu. Ne tik negarbinga, negražu, bet išsižadėjimas savos prigimties yra nusikaltimas savo prigimčiai, savo gimdytojams ir savo tautai.

Ypatingai svarbus šis klausimas dabar, kada šioje šalyje vyksta visų čia gyvenančių surašymas. Tų surašymų formuliaruose yra ir klausimas kokios tautybės esi. Daugelis, žinoma, rašysis "amerikonas", tuo jis nustos bei kokios tautybės ir bus kaip iš kelmo išspirtas, nes amerikonų kaip tautos visai nėra. Amerikonas yra tik kaip pilietybė, bet ne tautybė. Tuo savo neprotingu atsakymu jis parodys ne tik menką asmeninį su-

pratimą, bet kartu mažindamas lietuvių skaičių, pakens pačių lietuvių svoriui visose srityse.

Naujai atvykusieji lietuviai, labai vertindami ir brangindami savo prigimtą lietuvišką kalbą, yra susirūpinę ir jos išlaikymu. Ypatingai svarbu, kad mažieji papuolę į angliškas mokyklas ir gatvėje susidurdami tik su angliška kalbančiais, taip greit neužmirštų savo lietuviškos kalbos, susirūpinta jiems steigti papildomus lituanistikos kursus. Tiesa, čia yra ir taip vadinamų lietuviškų mokyklų, bet, deja, jose lietuviškai mokoma tik viena ar dvi valandas savaitėje ir tai ne grynų lietuvių kalba. Todėl tokias kilnias naujai atvykusių pastangas turėtų visokeriopai paremti čia vietinės stiprios organizacijos, kurios dar ir lietuviškais vardais vadinasi. Vietomis tokia parama ir rodoma. Leidžiama patalpomis naudotis ir kitaip paremiami.

Bet pasitaiko ir tokių vietų, kur vieton paramos susi-

laukiama net kliudymų ar net pasmerkimų. Bent tie organizacijų ar parapijų vadovai, kurie dažnai žodžiu proklamuoja lietuviškumą, neturėtų to lietuviškumo trukdyti, bet jo ukdymui padėti.

Budami gerais lietuviais, busime ir gerais amerikonais. Jeigu kas taip lengvai išsižada savo prigimties, toks negali būti laikomas tvirtu nei pasisavintom ypatybėm.

VICI

JUOKAI

Norėjo Anglų Iškinti
Vienas negras, važiuodamas traukiniu sėdėjo priešais anglą. Negras po trumpos pertraukos ėmė pasakoti:

—Nuostabu,—sako negras,—mano motina baltodė, o aš dėl jos išgascio turėjau gimti juodas.

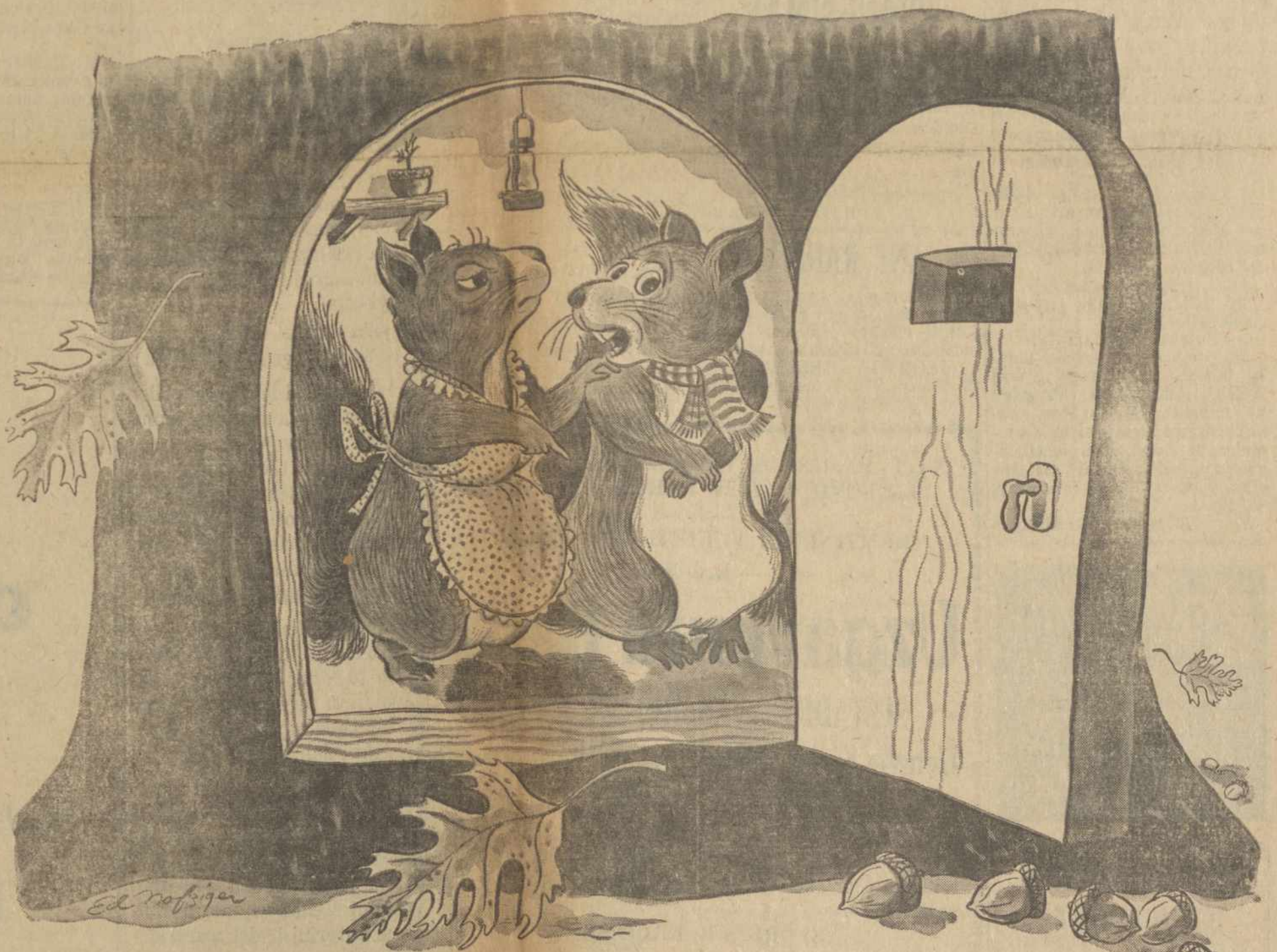
Anglas išplėtė akis.
—Taip, taip,—tesė negras,—kartą mano motina išvyko į Afriką. Nuklydus jai džunglėse, ėmė vytis negras. Ji taip nusi-gando, jog vos spėjo iš jo išsprukti.

Po kiek laiko nuo jos išgascio aš gimiau juodas.

Anglas skaitė laikraštį toliau ir tik gerai pagalvojęs atsakė negrui:

—Atleiskite, bet aš manau, kad tamtos motiną negras visgi pavijo?

"But baby it's cold outside!"

TAKE A SQUIRREL—any squirrel—and imagine what would happen to him and his squirrel family if he refused to stock up on nuts for the winter.

Right! He and the family would go hungry!

Excuses just don't seem to pay off when it comes to not planning ahead for the future.

Take a man—any man—and imagine what would happen to him and his family if he continually dreamed up excuses for not saving and planning for the years ahead.

Right! Unless Fate were extremely generous to him

—by way of leaving him a large inheritance from a rich uncle or doing something else equally unlikely to occur—his dreams of financial security and relaxation in the future would never materialize.

Like the squirrel, the man has to do something about it.

And one of the best things to do is sign your name to the Payroll Savings Plan where you work—or, if in the professions or self-employed, the Bond-A-Month Plan where you bank—and begin to save for your future regularly, automatically, in sure, safe, profitable U. S. Savings Bonds!

Automatic saving is sure saving - U.S. Savings Bonds

American Lithuanian Newspaper, 14 Vernon Street, Worcester, Mass.

This is an official U. S. Treasury advertisement—prepared under auspices of Treasury Department and Advertising Council

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS MINEJIMAS

Worcesterio lietuvių kolonija Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šventę iškilmingai paminėjo vasario mėn. 12 d.

Nemaža Lietuvių Klubo salė nesugebėjo talpinti gausios publikos. Atidarydamas minėjimą L. R. D. Worcesterio skyr. pirmininkas Mr. Zemaitaitis padėkojo svečiams už atsilankymą ir pakvietė kalbėtojus.

Inž. Kiškis, Dr. Čekas savo kalbose svečiams nušvietė tėvynės kančias patirtas iš bolševikų netolimoje praety ir jų vykdomus žiaurumus mūsų dienose. Drauge paaiškino Lietuvos laisvinimo kovos kelią, vienigai vedamą tėvynėje ir už jos ribų.

Atvykęs į minėjimą garbingas svečias Mr. Harold Donohue, Worcesterio apylinkės kongresmanas, savo kalboje užgyrė Amerikos lietuvių pastangas kovoje dėl savo tautos laisvės. Pabrėždamas, kad Jung. Amer. Valst. vyriausybė visuomet remia Pabaltijo tautų teisėtus reikalavimus; tylos minutėje buvo pagerbti žuvusieji Lietuvos laisvės kovotojai ir sugiedoti U.S.A. ir Lietuvos himnai. Po kalbų inž. Kiškis perskaitė vasario 16-tosios REZOLIUCIJĄ. Ji susirinkusių buvo vienigai priimta ir paprašyta persiųsti valstybės prezidentui H.Trumanui bei paskelbti spaudoje.

RADIO ŽINIOS

Lietuvių Radio Korp. radio programos sekm., vasario 19 d. per stotį WBMS, 1090 kil. (netolį WBZ stoties) 9:30 iki 10:30 val ryte bus sekantis:

- 1—Synopators orkestra.
  - 2—Dainininkė Julia Grimavičienė iš So. Bostono.
  - 3—Pasaka apie Magdute.
- Po programos prašome parašyti laiškėlių ar atvirutę į stotį WBMS, Lithuanian Program 35 Court St., Boston, Mass., pranešdami kokias orkestras, dainininkus ir dainininkes norit išgirst, o biznio reikalais rašykite ofiso adresu: 502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
- S. Minkus, Garsintojas

skubintai vestuvams porūčiai
kuephtės
Burhong
311 main gatvės
Worcester, Mass.
Išleista 1900 Tel. 5-4180

DIDELIS OBUOLIŲ IŠPARDAVIMAS
"Cold Storage" obuoliai — MacIntosh, Baldwins, Delicious ir kiti. Visokių rūšių ir visokių kainų. Krautuvė atdara nuo 9 iki 9 kasdien. Adresas: —
11 Mendon St. - Tel. 7-4214 Worcester, Mass.
Sulig reikalavimo, užsakymus pristatome į namus dykai. (4-8)

Vietiniai ir importuoti Gėrymai
Pristatomi į Namus
Edward Yanover's
PACKAGE STORE
Užlaiko TADCASTER ALŲ \$2.75 už dšc. plus už bonkas.
Ruslšką Degtinę—VODKA 100% ir kitas Alkoholinius Gėrymas
278 MILLBURY GATVĖS

Minėjimo meninę programą išpildė tremtinių "Meno Ratelis", suvaidinamas Mr. Jokubausko paruoštą 6—paveikslų scenos vaizdelį "Kenčianti Lietuva", (apie šio vaidinimo atlikimą dėdame atskirą straipsnį).

Programos pertraukoje buvo renkamos aukos, reikalingos Lietuvos išlaisvinimo kovai remti. Ir šiame reikale Worcesterio lietuvių kolonija parodė nuoširdžius patrijotiškumo jausmus. Viso bendroje sumoje surinkta: \$279.96.

Apgailestaudami atsiprašome, nes trukstant vietos neįmanome visų aukotojų pavardės paskelbti spaudoje. Pažymiu tik aukavusių didesnes sumas. Mr. Grigas \$10., Tonkus \$10., Dambrauskas \$5. Drauge atsiprašome, kad dėl rinkėjų neapdairumo, praleista pavardė geradarių aukavusio \$10. Butume dėkingi jei minėtas asmuo praneštų savo pavardę ir galėtume įtraukti į aukotojų sąrašus.

Visiems savo darbu, o ypatingai aukomis gausiai prisidėjusiems prie tėvynės išlaisvinimo kovos, tariame nuoširdų lietuvišką aciu*

LRD Valdyba

PRANEŠIMAS

Pranešame, kad vasario 19 d., t.y. sekmadienį 4 val. po pietų, Lietuvių Klube, 12 Vernon str. šaukiamas L. R. Dr-jos narių ir norinčių būti nariais susirinkimas.

Prašome visus dalyvauti!
L. R. D. Pirmininkas

ANT RANDOS

Išsinuomuoja kambarys del dviejų vedusių už \$8.00 mėnesiui, o vienam asmeniui—\$5.00 mėnesiui. Kreipkitės pas—
JEDVYGA GEDMINAS
27 Mendon St., Worcester, Mass.
Tel. 2-6167

A.L.T SAJUNGOS WORCESTERIO SKYRIUS
LIETUVIŲ DAILĖS PARODAI PAREMTI
— ir —
TREMINIAMS VOKIETIJOJE SUŠELPTI
— Rengia —

Uzgavėniu Baliu

ŠEŠTADIENĮ, VASARIO 18, 1950 m.

Lietuvių Klubo Salėje, 12 Vernon g-vės

PRADŽIA 7-tą VAL. VAKARE

Prie linksmos muzikos bus šokiai ir žaidimai; bufetas su gėrimais ir lietuviškais užkandžiais; bus ir kitokios staigmenos, kurių tarpe su puikia programa pasirodys—

AKTORIUS H. KAČINSKAS
ir
RAŠYTOJAS A. GUSTAITIS

Kviečiame visus atsilankyti, įdomiai praleisite Uzgavėnių vakarą ir tuo paremsite Liet. Dailės Parodą ir tremtinius Vokietijoje

BILIETO KAINA 50 CENTŲ

Bilietus galima gauti iš anksto: Ideal Pharmacy, Kelley Sq., pas Rengimo Komisijos narius ir balius dieną prieš įėjimo.

UŽGAV. BALIAUS RENG. KOMISIJA

MATYKITE GERIAU SU TINKAMAIŠ AKINIAMS IŠ
THE EYEGLASS SHOP

18 Millbury Gatvės (Prie Kelly Alkotės)
Tel. Dial 3-3061 9:30 to 8:00 P.M.
Akiniai Daromi ir Taisomi
VAL. J. WADOWSKI, Optikas
25 Metų Patyrimo—Patenkinimas Gwarantuotas

KENČIANTI LIETUVA

Worcesterio tremtinių "Meno Ratelis" vasario 12-tą dieną Lietuvos nepriklausomybės šventės minėjime pastatė Jokubausko paruoštą 6 paveikslų scenos vaizdelį "Kenčianti Lietuva".

Autoriaus pasiryžimas parodyti Amerikos lietuviams bent scenoje Lietuvos gyvenimą, apimanti daugiau penkiasdešimt metų laikotarpį, t.y. nuo spaudos draudimo iki šių dienų Lietuvos partizanų rezistencinės kovos yra labai sveikintinas ir gražus. Tačiau pačio veikalo, jei taip galima jį pavadinti, apdirbimas techniniu ir teatraliniu požiūriu toli gražu negalima pavadinti vykusiu. Juo labiau, kad rėmai, kuriuose buvo norėta sutalpinti veikalo kompozicija laiko ir erdvės atžvilgiu yra perplatus.

Tokioje plotmėje vykstantis veikimas, kad jisai neprarastų savo vedamąją mintį ir tuo neišblaškytų žiurovų dėmesį, bei supratimą reikalauja iš artistų stipraus vaidybinio subrendimo, o iš autoriaus subtilaus atskirų veiksmų surišimo ir techniško apdirbimo, kad nebūtų vien ten kur reik "deus ex machina".

Kadangi kiekvienas veikalo paveikslas vaizduoja atskirą Lietuvos gyvenimo laikotarpį, tai jį pavadindami vaizdeliu nedarysime klaidos.

Neigiamosios pusės:

Paviršutiniškumas vaidyboje, net nutrūkimas nuotikrovės, realių, tragiškų gyvenimo scenų linksmas interpretavimas, neįtikinančiai ir naiviai nuteikia žiurovus. Antrame paveiksle savanorio mirtis kautynėse, tuo metu, kada nesigirdi kovos triukšmo ir šūvių per

daug dirbtinas sentimentas. Ketvirtame paveiksle areštų ir tremimų į Sibirą scenoje. Bolševikinis komisaras neturėtų vartoti žodį "Tamsta". Daugiau tragiško pergyvenimo". Jeigu tai būtų gyvas paveikslas tikty.

Paskutiniame veiksmo partizanų stovykloje. Per daug sentimentalumo. Patys partizanai savo apsirengimu primena taikos meto Lietuvos karius. Daugiau paprastumo. Kaimo mokytojos, puikiai apsirengusios, atvykimas su žiniomis ir kautynių ir mirties stovyklą miške ir jos simpatijos jausmai su partizanu per daug naiviai ir gimnazistiškai nuteikia. Nereikia pamiršti, kad šiandieniniai Lietuvos partizanai per daug besąlyginės kovos ir žiauraus gyvenimo sąlygų užgrudinti. Sentimentams ir verkšlenimui juose nėra vietos.

Senuko elgetos atvykimas čia su pranešimu labai vykusiai autoriaus pritaikintas.

Inscenizacijos dainos, dainuojamos, kad ir už scenos, turėtų būti girdimos visai publikai, o ne tik sau. Stengtis kiek galint, daryti trumpesnes pertraukas tarp veiksmų, nors tas techniškai gal ir sunku.

Teigiamosios pusės:

Paveikslų dekoracijos labai gražios ir darniai papildė veiksmo stilių ir nuotaiką.

Trijų lietuvių tautiniais rubais meniškias konferavimas, nusakant publikai ateinančio paveiklo turinį, autoriaus įvestas labai vykusiai.

Tas dalinai užpildo neleistinas per ilgas pertraukas.

Geriausiai iš visų paveikslų yra pavykus—"Rugiapiūtė N. Lietuvoje". Čia artistai jaučiasi tikri scenos šeiminkai. Bendrai autoriui sukomponuoti, o artistams išpildyti geriau vyksta linksmos nuotaikingos scenos, silpniau tragiškos ir liudnos.

Imant dėmesin tai, kad "Kenčianti Lietuva", vasario 16-tosios proga buvo suvaidinta pirmą kartą, neturint tinkamų sąlygų pasirošti, dalinai pateisina padarytas klaidas.

Jas nugalėjus ir idėjus daugiau darbo bei vaidybinės sielos, tremtinių "M. Ratelis", turės gražų reprezentacinį scenos veikalą. Linkime autoriui ir artistams geriausios sėkmės.

J. Vizbaras—Sudavas

IŠNUOMUOJAMA

Du kambariai tinkami profesionalui—gydytojui ar dentistui arba ženotų porai. Kreipkitės —
AMERIKOS LIETUVIS,
14 Vernon St., Worcester, Mass.

Išveža Pelenus

Lietuvis išveža pelenus, liekanas, ir šiaip įvairius daiktus. Geras patarnavimas tame darbe. Teiraukitės dėl kainos ir pasitarimo pas:
ALBERTĄ SMOLSKĮ
Dienomis—Tel. 2-4883
Vakarais—Tel. 5-6751

LINKSMINSIMĖS UŽGAVĖNIŲ BALIJE

Sena yra tradicija prieš ilgą gavėnios laikotarpį švęsti užgavėnias. Europoje, o ypač Lietuvoje, paskutiniuosius taip vadinamo mėšėdo dienos paprastai praleidžiamos labai linksmiai. Visi gerai prisimename, jog Lietuvoje, tiek miestuose tiek kaimuose, per užgavėnes jaunimas buvo įpratęs ruošti savotiškus karnavalus, kuriuose svarbiausią vaidmenį atlikdavo Lašininio ir Kanapinio žūtbutinė kova. Abu šios kovos dalyviai turėdavo po burį savotiškai apsirengusių šalininkų. Nors ir narsiai kovodavo su savo šalininkais riebusis Lašininis, bet prieš liesąjį Kanapinį ir jo talkininkus visada kovą pralaimėdavo. Tatai simbolizavo ateinančią sausą gavėnią. Nepriklausomais laikais ta įdomi bei įvairi užgavėnių tradicija Lietuvoje taipgi buvo praktikuojama. Po linksmybių dieninių karnavalų užgavėnių vakarą praleisdavo salėse, kur budavo šokama, linksminamasi, valgoma tradiciniai užgavėnių blynai ir žiurina įvairiausių rengėjų paruoštų staigmenų. Tokie užgavėniški renginiai buvo vadinami "Blynu baliu", "Kaukių baliu" arba tiesiai—"Uzgavėnių baliu".

Worcesterio lietuviškoji visuomenė turės progos taipgi panašiai "Uzgavėnių Baliuje" dalyvauti. Tas užgavėnių balius įvyks š.m. vasario 18 dieną Lietuvių Klubo salėje, 12 Vernon gt.; jo pradžia 7-tą val. vakare. Balius bus jaukus ir įdomus. Veiks puikus bufetas, kurio gėrybėmis pagal savo skonį dalyviai sėdėdami prie stalų galės naudotis (aišku, užsimokėdami) ir stebėti besilinksminantį jaunimą bei girdėti—matyti rengėjų patiektas kitas staigmenas.

Beje, tenka šia proga paaiškinti ir bent dalį tų staigmenų, kurias teks šio balius dalyviams patirti. Visų didžiausia staigmena—tai dviejų puikių žodžių menininkų pasirodymas su įdomia programa. Tie du menininkai yra apsigyvenę mūsų kaimynystėje—Bostone, bet ilgi šiol Worcesterio lietuviams jų neteko nei girdėti nei matyti. Apie juos yra skaitę "Keleivio" skaitytojai, nes tas laikraštis labai puikiai įvertino jų pasirodymą Bostone. Bendrai paėmus, lietuviškame pasaulyje tie du žodžių menininkai yra labai žinomi, tad privalome ir mes juos arčiau pažinti. O tie du talentingi asmenys yra:

Henrikas Kačinskas ir Antanas Gustaitis

Kad galėtume apie tuos du vyrus susidaryti aiškesnį vaizdą, čia tenka bent trumpai apibudinti jų profesinę patirtis.

HENRIKAS KAČINSKAS Lietuvoje buvo vienas žymiausių artistų, su didžiausiu pasisekimu išpildęs svarbias roles Lietuvos valstybinių teatrų pastatymuose. Tai pasaulinio masto aktorius. Jis buvo taipgi vienas svarbiausių organizatorių ir lietuvių teatro tremtyje, Vokietijoje. Turime geriausią progą dabar mūsų tautos žymų aktorius H. Kačinską išvysti Worcesteryje, prabylant jį mus kaip lietuviškos scenos menininką.

ANTANAS GUSTAITIS lietuvių visuomeni žinomas kaip rašytojas humoristas. Kur jis dalyvauja su savo kuryba, klausytojams ten nereikia nuobodžiauti.

Jis gyvenimo tikrovę pavaizduoja su šypsena bei nuotaikingu Humoru. Anot bostoniškių lietuvių kuriems jau teko jį scenoje matyti, A Gustaitis savo eiliuota kuryba klausytojams suteikia džiaugsmo iki ašarų.

Šie abu žodžių menininkai, kuriuos mes matysime ir girdėsime šį šeštadienį, sėkmingai yra pasirodę New Yorko Lietuvių Seimo metu ir Bostone. Tik niekas nepraleiskime tos puikios progos. Apie jų įdomią bei turiningą programą čia smulkiau nebekebabėsime. Visi ja pasižiūgšite atvykę.

Įžangos bilietai į šį įdomų Užgavėnių Balių kaštuoja tik 50 centų. Bilietus kiekvienam pravartu įsigyti iš anksto iš platinotojų. Taip pat prašomi punktualiai atvykti į rengimą, nes programa bus išpildoma pačioje pradžioje, t.y. 7 val. vak. Pavėlavę save nuskriausite.

Kartu primenama biletų platinotojams, kad jie už paimitus platinimų bilietus atsiskaito šeštadienį 6 val. vakare rengimo vietoje.

Tenka paminėti, kad šio rengimo pelnas skiriamas Lietuvių Dailės Parodai paremti ir tremtiniams Vokietijoje sušelpiti.

Tad visi šeštadienį susitinkame Užgavėnių Baliuje! Visus kviečia ir iš anksto dėkoja už atsilankymą.

Uzgavėnių Balius Rengėjai

COAL OIL COKE

MES IRENGIAM BOILERIUS IR ALIEJAUS ŠILDYTUVUS

DOMESTIC FUELS, INC.

641 Cambridge Street

Call 5-6962 for Service

ASK ABOUT OUR BUDGET PLAN

Carroll Funeral Home

PETER F. CARROLL, Savininkas

Koplyčia — 3 Winthrop Gatvės, Worcester

Vienintelis Lietuvis Balzamuotojas Worcesteryst

Tels.: 4-6757 — 6-7297